Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Природничо-географічний факультет

Кафедра загальної та регіональної географії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи теорії суспільної географії

галузь знань: 01 Освіта
спеціальність: 014 Середня освіта (Географія)
освітньо-професійна програма: Середня освіта (Географія)

УХВАЛЕНО
Рішенням кафедри загальної та
регіональної географії
Протокол № 1 від 30 серпня 2021 року

Суми – 2021

Загальна інформація про дисципліну

Назва дисципліни	Методологічні проблеми суспільної географії
Викладач	Сюткін Сергій Іванович
Профайл викладача	https://pgf.sspu.edu.ua/kolektyv-kafedry-geografia
Контактний тел.	(0542) 685932
E-mail:	siutkin-sergiy@ukr.net
Сторінка курсу в Moodle	https://dl.sspu.edu.ua/course/view.php?id=7451
Консультації	Консультації проводяться щосереди о 12:30 год.; групові або одноосібні. Також можливі он-лайн консультації через інтернет-ресурси. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача або телефонувати.

Анотація до дисципліни

Навчальна дисципліна «Методологічні проблеми суспільної географії» спрямована на вивчення наукових засад раціональної територіальної організації суспільства та застосування набутих знань по відношенню до багаторівневих та різномасштабних територіальних суспільних систем. Без теоретичних знань, які формує названий курс, важко раціонально побудувати структуру і зміст кваліфікаційних робіт магістрантів. Суспільна географія акцентує увагу на просторових аспектах життєдіяльності суспільства, тому і займає провідні позиції у вирішенні багатьох актуальних проблем сучасності, що мають міждисциплінарний характер. В їх колі присутні перш за все питання, пов'язані з управлінням регіональним розвитком, пошуком шляхів раціоналізації природокористування, кадастровою оцінкою земель і територій, формуванням раціональної територіальної організації.

Географія є основою знань про природу планети Земля, особливості її поверхні, про континенти, моря й океани, багатства флори і фауни, лісів і надр. Особливий інтерес викликають завжди знання про людей, що населяють різні частини суходолу; які, вступаючи у певні стосунки між собою, використовують природні ресурси, створюють матеріальні блага, самі творять свою історію. Географічними знаннями оволодівали найвидатніші представники людства, державні діячі, щоб використовувати їх для розвитку суспільства, управління найвищими формами його організації – державами та їх складовими частинами.

Суспільна географія – наука суспільна (гуманітарна), але водночас належить до системи географічних наук, оскільки вивчає економічні і соціальні процеси в територіальному (тобто *географічному*) аспекті. Унікальність та універсальність суспільної географії, її значний світоглядний потенціал (зокрема і для шкільної освіти) полягає у вивченні оточуючого нас світу як функціонально цілісного, у намаганні поєднувати об'єкти з різним генезисом. Саме через свою синтетичну сутність географія не укладається у загальноприйняті варіанти класифікації наук, оскільки вона є наукою *наскрізною*, тобто такою, що пронизує все людське знання.

За сучасними уявленнями об'єктом дослідження суспільної географії вважається антропосфера, предметом – територіальна організація суспільства. Під територіальною організацією суспільства слід розуміти поєднання всіх функціонуючих територіальних структур (розселення населення, господарства, природокористування), об'єднаних структурами управління з метою здійснення відтворення життя суспільства.

Мета і завдання дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Методологічні проблеми суспільної географії» є вивчення наукових засад раціональної територіальної організації суспільства та застосування набутих знань по відношенню до багаторівневих та різномасштабних територіальних суспільних систем. Основні завдання курсу «Методологічні проблеми суспільної географії» наступні:

- виокремити об'єктно-предметне поле суспільної географії;
- зрозуміти основні чинники розвитку теоретичного знання;
- показати важливість географічних знань в державному менеджменті для прийняття ефективних управлінських рішень;
- простежити еволюцію поглядів на об'єкт і предмет географічних і суспільно-географічних досліджень;
- виділити етапи розвитку суспільної географії на підставі аналізу змін потреб суспільства з плином часу та відповідних змін у методології самої науки;
- сформувати комплексне географічне мислення, «прив'язане» до території;
- з'ясувати особливості застосування геоінформаційних технологій в умовах сучасної інформаційної революції;
- проаналізувати головні наслідки «кількісної революції» та поширення системно-структурного підходу для суспільної географії;
- усвідомити нагальну потребу збереження різноманіття та унікальності кожної території земної кулі для майбутніх поколінь;
- подати цілісну систему теорій і провідних «працюючих» концепцій суспільної географії.

Формат дисципліни

Ознаки дисципліни	
Рік вступу	2021
Освітній ступінь	магістр
Курс навчання	1
Семестр	2
Формат курсу	очний / заочний
Обов'язкова /вибіркова	вибіркова
Кількість кредитів/годин	5/150
Кількість розділів	2 розділи
Форма контролю	залік
Лекції	30/6 год.
Практичні заняття	28/8 год.
Консультації	2/- год.
Самостійна робота	90/136 год.

Результати навчання за дисципліною

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

знати:

- об'єкт і предмет географії в цілому та суспільної географії зокрема;
- різні варіанти класифікації наук, а також класифікацію географічних наук;
- внутрішню структуру суспільної географії;
- структурні елементи антропосфери;
- закономірності раціональної територіальної організації суспільства;
- дефініції провідних термінів і понять суспільної географії;
- особливості конкретних методів наукового дослідження;

- основний зміст етапів розвитку суспільної географії;
- спільні та відмінні риси світової й української суспільної географії;
- історію створення і функціонування Українського географічного товариства та його Сумського відділу;
- провідні методологічні підходи до способів врахування впливу природного середовища на особливості розміщення та розвитку суспільно-географічних об'єктів;
- основні положення теорії сталого розвитку;
- об'єктивні фактори розміщення виробництва;
- особливості функціонування технологічно пов'язаних у вигляді виробничих кластерів підприємств;
- відмінності провідних територіальних таксонів (ареалів, зон, районів);
- концептуальні відмінності понять «район» і «регіон»;
- властивості географічного положення та його основних складових;
- види географічного положення та композиційні типи суспільно-географічного положення;
- методику кількісної та якісної оцінки суспільно-географічного положення;
- об'єктивні чинники відокремлення різних видів трудової діяльності та спеціалізації окремих виробничих одиниць;
- умови формування територіального поділу праці;
- формулу М.М. Баранського;
- функції мита в регулюванні міжнародного поділу праці;
- галузеві і регіональні форми міжнародної економічної інтеграції;
- провідні концепції країнознавчого синтезу та критерії їх виділення;
- роль географії у формуванні образної картини світу;
- основні властивості географічних образів;
- «образну» типологію країн світу.

вміти:

- чітко розмежовувати об'єкт і предмет дослідження;
- комплексно вивчати взаємопов'язані явища і процеси;
- розрізняти диференційні та інтеграційні процеси всередині суспільної географії та аналізувати їх наслідки;
- обґрунтовувати вибір шляхів удосконалення територіальної організації суспільства;
- правильно обирати методологію і методи відповідно до головних теоретичних і практичних питань наукового дослідження;
- розрізняти емпіричний та науковий опис, картометричні та картдемонстраційні, статистичні та геостатистичні методи тощо;
- використовувати розрахункові методи для кількісної характеристики динамічних явищ та надійного обґрунтування висновків;
- проводити групування об'єктів вивчення, створювати різноманітні класифікації і типології;
- розмежовувати поняття «природне середовище» і «географічне середовище»;
- проводити аналіз останніх досліджень і публікацій, виділяти невирішені частини заявлених проблем тощо;
- висвітлювати основні проблеми системи понять і категорій, законів і закономірностей просторової організації суспільства;
- застосовувати провідні положення концепцій енерговиробничих циклів (ЕВЦ) і територіально-виробничих комплексів (ТВК) у вивченні національних економік та економічних районів;
- зважено зіставляти переваги і недоліки територіального і галузевого принципів управління господарськими комплексами різних ієрархічних рівнів;

- якісно і кількісно оцінювати сукупність геопросторових відношень певного об'єкта до елементів зовнішнього середовища, які мають на нього суттєвий вплив;
- аналізувати наслідки розвитку процесу географічного поділу праці;
- розрізняти абсолютний і відносний географічний поділ праці;
- узагальнювати різнорідні дані про природу, населення, господарство, культуру і соціальну організацію різних країн;
- використовувати емоційно-художні форми пізнання для створення «образів» країн і регіонів.

Тематичний план вивчення дисципліни

Розділ 1. Генетичні джерела та історія формування суспільної географії.

Тема 1. Суспільна географія як наука: визначення, об'єкт, предмет, завдання і внутрішня структура.

Місце географії в класифікації наук. Внутрішня структура географії. Визначення, об'єкт, предмет дослідження і провідні завдання суспільної географії. Поняття територіальної організації суспільства. Антропосфера та її структурні елементи. Ідеї монізму та дуалізму.

Тема 2. Етапи розвитку суспільної географії.

Динамічність потреб суспільства у географічних знаннях. Відбір чинників періодизації. Антично-середньовічний етап: становлення географічного земле опису. Арабський період. Доба Великих географічних відкриттів. «Всезагальна географія» Б. Вареніуса. Класичний етап: перехід до наукового землезнавства і країнознавства. Новий етап: прискорена диференціація географічних наук. Новітній етап: соціологізація та гуманізація географії, трансформація економічної географії в суспільну.

Тема 3. Українська суспільна географія.

Суспільно-географічне відображення українським соціумом як самої України, так і світу поза нею. Специфічні риси української суспільної географії. Українське географічне товариство. Суспільно-географічні студії української діаспори. Сучасна територіальна структура географічної науки України. Інформаційна епоха та українська антропогеографія.

Тема 4. Науково-методичні засади суспільної географії.

Провідні чинники розвитку теоретичного знання в суспільній географії. Співвідношення понять «теорія», «методологія», «методика» і «методи». Культура географічних описів. Поєднання принципів науковості і доступності.

Тема 5. Взаємодія природи і суспільства – як центральна методологічна проблема суспільної географії.

Співвідношення понять «природне» і «географічне» середовище. Матеріалістичне та ідеалістичне вирішення основного питання філософії та їх вплив на формування концепцій географічного фаталізму та географічного нігілізму. Еволюція фаталізму (детермінізм, енвайронменталізм, консерваціонізм), нігілізму (індетермінізм, посибілізм, пробабілізм), формування збалансованої точки зору на суспільно-природну взаємодію.

Тема 6. Концепція меж зростання і теорія сталого розвитку.

Обмеженість сучасної індустріальної моделі соціально-економічного розвитку людства. Геоглобалістика – як міждисциплінарний науковий підхід, спрямований на комплексний розгляд глобальних проблем людства. Римський клуб. Теорія сталого розвитку. Економічний, соціальний, демографічний, екологічний, культурологічний, прогностичний аспекти сталого розвитку.

Розділ 2. Провідні концепції і напрямки розвитку сучасної суспільної географії.

Тема 7. Розвиток районного підходу в суспільній географії.

Основні дослідницькі підходи вітчизняної суспільної географії. Класичні і нові фактори розміщення виробництва. Провідні концепції суспільної географії: економіко(суспільно)-географічне положення, географічний поділ праці, енерговиробничий цикл, територіально-виробничий комплекс, економіко-географічний район тощо. Сучасна концепція виробничих

кластерів. Відмінності понять «район» і «регіон». Галузева і територіальна моделі управління господарством, їх переваги і недоліки.

Тема 8. Географічне положення.

«Позиційний принцип» в географії. Ідеї В. Бунге, М.М. Баранського та Б.Б. Родомана. Абстрактність наукової категорії «положення». Складові географічного положення. Композиційні типи суспільно-географічного положення.

Тема 9. Географічний поділ праці.

Якісна диференціація господарської діяльності. Поділ праці та його рушійні сили. Вища ефективність спеціалізованої праці. Відмінності понять «суспільного» і «географічного» поділу праці. Територіальний і міжнародний поділ праці. Міжнародна економічна інтеграція: галузеві і регіональні форми її прояву. Транснаціональні корпорації.

Тема 10. Політична карта світу.

Політична карта світу як сформована сукупність незалежних держав, залежних територій, Антарктиди і вод Світового океану. Співвідношення понять територія, акваторія, аероторія. Державна територія і державні кордони. Внутрішні і територіальні води. Морська економічна зона. Статус Антарктиди. Міжнародні організації і транснаціональні корпорації як нові агенти світосистемних процесів.

Тема 11. Наукова систематизація об'єктів політичної карти світу.

Державний лад як організована система управління. Вертикальний (форма правління) і горизонтальний (адміністративно-територіальний устрій) аспекти державного ладу. Групування залежних територій. Співвідношення понять «столиця» й «адміністративний центр». Класифікації країн за площею, чисельністю населення, рівнем економічного розвитку. Стадійна соціально-економічна типологія. Індекс розвитку людського потенціалу. Підходи до створення універсальної суспільно-географічної типології.

Тема 12. Концепції країнознавчого синтезу. Образна типологія країн.

Країнознавство як комплексна географічна дисципліна. Інформаційне та наукове країнознавство. Редукціонізм і холізм в географії. Образи як синтетична форма знань. Імажинальна географія. Гуманітарно-образне країнознавство і концепція множини структур суспільного життя країни. Основні властивості географічних образів: максимальний ступінь узагальненості, цілісність, вірогідність, репрезентативність та неповторність. Поєднання формалізованих процедур систематизації та емоційно-художніх форм пізнання. Схема образної типології країн світу.

Політика дисципліни

Вивчення методологічних проблем суспільної географії потребує: виконання тестових завдань, самостійної роботи тощо; підготовки до практичних занять; опрацювання рекомендованої основної та додаткової літератури, а також інших інформаційних джерел.

Підготовка та участь у практичних заняттях передбачає: ознайомлення з програмою навчальної дисципліни, питаннями, які виносяться на заняття з відповідної теми; вивчення конспекту лекцій, а також позицій, викладених у підручниках, монографічній та іншій науковій літературі тощо.

Результатом підготовки до заняття повинно бути змістовне володіння здобувачем вищої освіти матеріалом теми, якій присвячено відповідне заняття, а саме знання: понятєво-термінологічного апарату дисципліни; теоретичних основ суспільної географії; форм територіальної організації виробництва; чинників розвитку та розміщення виробництв, основних показників соціально-економічного розвитку тощо.

Розв'язання практичних завдань повинно як за формою, так і за змістом відповідати вимогам, що висуваються до вирішення відповідного завдання, свідчити про його самостійність, відсутність ознак повторюваності та плагіату.

На практичних заняттях присутність здобувачів вищої освіти є обов'язковою, важливою також є їх участь в обговоренні всіх питань теми. Забороняється запізнюватись на

навчальні заняття та пропускати їх без поважних причин. Пропущені заняття мають бути відпрацьовані на консультаціях. Це ж стосується й студентів, які не виконали завдання або показали відсутність знань з основних питань теми. Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися до учасників процесу навчання, бути зваженим, уважним та дотримуватися дисципліни й часових (строкових) параметрів навчального процесу. Під час контрольних заходів забороняється використовувати джерела інформації, усні підказки, письмові роботи інших осіб, друковані книги, методичні посібники, телефони, планшети. Забороняється користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття з метою, не пов'язаною із навчанням.

Академічна доброчесність

Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел інформації, втручання в роботу інших студентів становлять приклади можливої академічної недоброчесності. Неприпустимо надавати для оцінювання письмову роботу, підготовлену за участю інших осіб. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Вивчення дисципліни передбачає дотримання положень Кодексу академічної доброчесності СумДПУ імені А.С. Макаренка.

Система оцінювання та вимоги

Поточний контроль навчальних досягнень здійснюється протягом семестру на практичних заняттях. Результати (кількість набраних балів) фіксує викладач.

Використовуються такі форми поточного опитування: усна відповідь за лекційними матеріалами, тестування, контрольна робота з відкритими питаннями, заслуховування повідомлень студента з довідковою інформацією, реферати, створення презентації з її обов'язковим показом та повідомленням, участь у обговоренні питань для контролю знань на практичних заняттях.

Поточний контроль відображає поточні навчальні досягнення студента в освоєнні програмного матеріалу дисципліни і спрямований на необхідне корегування самостійної роботи студента. Сюди входить: методи усного контролю – бесіда, розповідь, доповідь студента, роз'яснення, відповіді на запитання. Усний контроль проводиться майже на кожному занятті в індивідуальній, фронтальній або комбінованій формі. Викладач розробляє чіткі критерії оцінювання всіх видів навчальної роботи у комплексному контролі знань, доводить їх до відома студентів на початку вивчення навчальної дисципліни. Результати поточного контролю є складовою визначення підсумкової оцінки і враховуються науково-педагогічним працівником при визначенні підсумкової оцінки з даної дисципліни. До поточного контролю також відноситься виконання практичних завдань, бали за які враховуються у підсумкову оцінку.

При контролі виконання завдань, які винесені для самостійного опрацювання, оцінці підлягають: самостійне опрацювання тем в цілому чи окремих питань; вміння застосовувати теоретичні знання при виконанні практичних завдань; підготовка доповідей, презентацій, знання об'єктів політичної карти світу тощо. Результати самостійної роботи фіксуються в журналі обліку роботи викладача. Бали, набрані студентом за виконання завдань з самостійної роботи, додаються до суми балів, набраних студентом з інших видів навчальної роботи з дисципліни.

По завершенню вивчення розділів проводяться підсумкові контрольні роботи. До контрольних заходів допускаються всі студенти незалежно від результатів поточного контролю. Результати контрольного заходу студента, який не з'явився на нього, також оцінюються («незадовільно» незалежно від причини). Відпрацювання контрольного заходу є обов'язковим.

Вид контролю – залік. Залік – це форма підсумкової атестації, що полягає в оцінці засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу (виконаних ним певних видів робіт на практичних заняттях та під час самостійної роботи) з навчальної дисципліни протягом семестру. Залік виставляється викладачем автоматично за умови, якщо студент виконав усі види навчальної роботи, які визначені робочою програмою навчальної дисципліни. Загальна оцінка обраховується як сума балів за виконання всіх видів робіт. Враховуються бали набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового контролю. Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Якщо навчання відбувається з використанням дистанційних технологій, залік може проходити з використанням тестових технологій.

Критерії оцінювання результатів навчання

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	Глибоко і міцно засвоїв програмний матеріал з навчальної дисципліни «Методологічні проблеми суспільної географії»; вичерпно, послідовно, грамотно і логічно його викладає. Прогнозує і передбачає подальший хід явища, описує можливі наслідки, результати, що випливають з наявних даних. На основі проблемної ситуації виділяє проблему, конструює гіпотези і перевіряє їх. При цьому студент не має утруднень при відповідях на видозмінені завдання, вільно справляється із класифікаціями, типологіями та іншими видами застосування знань, показує знайомство з монографічною літературою, правильно обґрунтовує прийняті рішення, володіє різнобічними навичками і прийомами виконання практичних робіт, володіє в повному обсязі специфічним поняттєво-термінологічним апаратом навчальної дисципліни.
82-89	Твердо знає програмний матеріал, грамотно й по суті викладає його; не допускає суттєвих неточностей у відповідях на питання, правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і задач, впевнено володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання, коректно встановлює причинно-наслідкові зв’язки.
74-81	Знає програмний матеріал, грамотно й по суті викладає його, але допускає деякі неточності під час відповіді; правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і задач, володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання. Самостійно відтворює знання з елементами перетворення. Застосовує їх у видозміненій, але близькій до типової ситуації, однак потребує допомоги викладача. Дає свою власну інтерпретацію матеріалу (пояснення, короткий виклад). Уміє встановлювати причинно-наслідкові зв’язки, здійснює перенесення дій.
64-73	Має знання лише основного матеріалу, але не засвоїв його окремих деталей, допускає неточності, недостатньо правильні формулювання, порушення послідовності у викладі програмного матеріалу і відчуває утруднення при виконанні практичних робіт і розв’язанні задач.
60-63	Самостійно відтворює інформацію та застосовує її у типовій ситуації, але при цьому виявляє невпевненість у своїх діях. На основі фактів робить висновки, але за допомогою викладача, намагається зробити звіт про виконані дії тощо.
35-59	Не знає більшої частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки; не володіє у достатньому обсязі поняттєво-термінологічним апаратом рекреаційної географії; невпевнено, із помилками виконує практичні завдання; не вміє наводити приклади із життя та встановлювати причинно-наслідкові зв’язки; відтворює інформацію лише на основі зовнішньої

	підказки.
1-34	Має лише загальне уявлення про навчальну дисципліну, знання програмного матеріалу носить фрагментарний характер, відповіді на запитання дає «так» чи «ні».

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль												Разом	Сума
РОЗДІЛ 1						РОЗДІЛ 2							
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9	Т10	Т11	Т12	60	**100**
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		
Контроль самостійної роботи												40	
3	3	3	3	4	4	3	3	3	4	4	3		

Т1, Т2 … Т12 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	**A**	відмінно
82 – 89	**B**	добре
74 – 81	**C**	
64 – 73	**D**	задовільно
60 – 63	**E**	
35 – 59	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	**F**	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література та інформаційні ресурси

Основна:

1. Влах М., Котик Л. Теорія і методологія географічної науки : навч. посібник для самостійної роботи студентів. Львів : ЛНУ імені І.Франка, 2019. 122 с. https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/03/Teoriia_metodol_heohr_nauky_CHast_1_2019.pdf?fbclid=IwAR2Rntde3VmYooFWVV5tG5HhIpRvhLNV7vuaFvqI5kEHJcg9LHOe6MPCYqg
2. Кузик С., Котик Л., Ванда І. Регіональна економічна і соціальна географія світу (розвинені країни) : навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 148 с. https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/03/Rehional_eko_sots_heohr_rozvyneni_krainy_2019.pdf
3. Соціальна географія: підручник / за ред. Л. Нємець та К. Мезенцева. - К.: Фенікс, 2019. - 304 с.
4. Сюткін С.І. Сучасна географія і класифікація наук // Збірник матеріалів наукового круглого столу «Актуальні проблеми сучасної географічної науки та освіти», м. Суми, 7 жовтня 2016 р. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2016. С. 3-5. http://repository.sspu.sumy.ua/handle/123456789/913
5. Сюткін С.І. Політична географія : навчальний посібник. Суми: ВПП «Фабрика друку», 2017. 120 с. http://repository.sspu.sumy.ua/handle/123456789/947

Додаткова:

1. Білецький М.І., Ванда І.В., Котик Л.І. Соціальна географія : навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 328 с.
https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/Social_geography-book-2019-Kotyk.pdf
2. Костріков С. В., Чуєв О.С. Робота з базами геоданих в суспільній географії: навчально-методичний посібник. – Харків, 2016 – 79 с.
3. Нємець К.А., Нємець Л.М. Теорія і методологія географічної науки: методи просторового аналізу / Навчально-методичний посібник. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. – 172 с.
4. Siutkin S., Kornus A., Kornus O., Danylchenko O. // Resources and opportunities for the development of event tourism in Ukraine / Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Turystyki i Ekologii. 2017. Tom 11. Rocznik VI. No 1. P. 111-126.
http://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/3777
5. Шаблій О.І. Основи суспільної географії. Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2012. 296 с.
https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/09/osnovy-suspGeography_Shabliy.pdf

Інформаційні ресурси

1. Institute for Economics and Peace [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.economicsandpeace.org
2. International Finance Corporation [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ifc.org
3. International monetary Fund [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.imf.org
4. North American Free Trade Agreement [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nafta-sec-alena.org
5. Open Society Foundations [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.soros.org
6. Organization of the Petroleum Exporting Countries [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://opec.org
7. Paris Club [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.clubdeparis.org
8. The Club of Rome [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.clubofrome.org
9. United Nations [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.un.org
10. Workd Bank [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.worldbank.org